

TÆNKE
TANKEN

Hav

FOLKETINGSVALG 2026

Politisk lederskab for et sundere havmiljø

Politisk lederskab for et sundere havmiljø

Foto: Mette Johnsen, Nationalpark Thy Forsidefoto: Tim Dencker

Det er muligt at genskabe et sundt og levende hav omkring de danske kyster. Et farverigt undervandsrige, fyldt med bølgende ålegræsenge, farverige tangskove, stimer af fisk, muslinger, hvaler og blæksprutter. Et hav der er en havnation værdigt.

Tænk tanken Havs 5 anbefalinger til politisk lederskab for et sundere havmiljø:

- 1. Mindre kemisk forurening i vores hav**
- 2. Bedre balance mellem landbrug og natur**
- 3. Bedre beskyttelse og genopretning af havet**
- 4. Sammentænk national sikkerhed og havmiljø**
- 5. Stærkere kystnært Danmark**

EN GOD INVESTERING

Et sundere hav har mange fordele. Det skaber mere liv i havet, og gør økosystemerne mere robuste overfor klimaforandringer. Det gavner forsyningssikkerhed af fødevarer, skaber lokale arbejdspladser og bidrager til et levende lokalsamfund. Kort sagt: En investering i et mere bæredygtigt Danmark.

Men det kræver ambitiøst politisk lederskab.

HAVET ER PRESSET I BUND

Store mængder iltsvind, fedtmøg, forurening med kvælstof og evighedskemikalier, bundslæbende fiskeri og den accelererende klimakrise truer både livet i havet, fiskeriet, kystsamfundenes levevilkår og vores fælles adgang til et sundt og levende hav. Det skal vi sammen ændre.

EN UNIK MULIGHED

En ny regering og et nyt Folketing er en oplagt mulighed for at øge ambitionerne. De beslutninger, der træffes de næste år vil være afgørende for, om Danmark kan genoprette havmiljøet og leve op til EU's bindende mål om god miljøtilstand i 2027 og andre nationale og internationale havforpligtelser.

Selvom der er indgået flere gode politiske aftaler til gavn for havet de seneste år, er der behov for at ændre tilgangen til dansk havpolitik og forstærke indsatsen markant.

Mindre kemisk forurening i vores hav

Foto: Tim Dencker

Danmark har den nødvendige viden og teknologi til at reducere den voksende udledning af miljøfarlige stoffer til havet markant.

ALVORLIG KEMISK FORURENING

Politisk handling er helt essentiel, da kemisk forurening er en af de allerstørste og mest oversete trusler mod dansk havmiljø, og på sigt også en trussel mod menneskers sundhed.

Danmarks kystvande er alvorligt forurenet med evighedskemikalier og tungmetaller fra bl.a. industri, byspildevand og landbrug. 98 pct. af de danske kystvande overskrider i dag grænseværdierne for et eller flere miljøfarlige stoffer, og kemikalierne er fundet i koncentrationer, der mange steder langt overskrider grænseværdierne.

Det har ødelæggende konsekvenser for livet i havet og svækker bl.a. dyrenes immunsystem, nedsætter deres reproduktion og øger dødeligheden.

VI HAR REDSKABERNE TIL FORANDRING

Derfor er der brug for et politisk gearskifte i håndteringen af miljøfarlige stoffer.

Ved at styrke rensningsteknologier, investere i bedre overvågning og sikre en kombination af forbud mod de værste kemikalier og klare incitamenter for reduktion af andre problematiske kemikalier, kan vi nedbringe belastningen af kemisk forurening betydeligt.

HER KAN POLITIKERE SÆTTE IND

1. Vedtag en **national handlingsplan** for miljøfarlige stoffer med **bindende reduktionsmål** for 1, 5 og 10 år, konkrete virkemidler og prioriteret **indsatsliste over hotspots** (de mest forurenede områder og kilder), hvor indsatsen skal gennemføres først.
2. Indfør **skærpede krav til udledningstilladelser** (fx renseanlæg) og miljøgodkendelser (fx virksomheder), så udledninger reduceres ved kilden. Prioriteter de mest belastede kystvande.
3. Udarbejd en **ambitiøs reduktionsplan for brugen og størrelsen af blandingszoner** over de næste ti år, fx ved et trinvist faldende nationalt loft på størrelsen af blandingszoner, kombineret med innovation på rensning og alternative produkter.
4. Indfør **økonomiske incitamenter** og målrettede midler til virksomheder, der udvikler implementerbare renseteknologier, upstreamløsninger og andre innovative tiltag, der mindsker kemisk forurening.
5. Indfør et **miljøklassificeringssystem af lægemidler**, inspireret af Sverige. Ordningen skal gøre det lettere for sundhedspersonale og patienter at vælge mere miljøskånsomme alternativer og derved reducere den voksende miljøforurening med lægemidler i havmiljøet.

Analyse om kemisk forurening af havet

Foto: Silke Juul Dahl, Nationalpark Mols Bjerge

Danmark har en reel mulighed for at bringe landbruget i bedre balance med naturen, og samtidig give vores pressede fjorde og kystvande en ny start.

GRØN TREPART ER ET VIGTIGT FUNDAMENT

Den Grønne Trepartsaftale markerer et vigtigt kursskifte for at nedbringe udledningen af kvælstof til havmiljøet. Aftalen skal reducere iltsvind og fedtemøg i de indre fjorde og farvande, og sætter retning mod et grønnere landbrug, hvor innovation og udvikling går hånd i hånd med hensynet til natur.

Aftalens reduktionsmål vil bringe os tættere på et sundt hav, men giver os ikke tilstrækkelig sikkerhed for at alle kystvandene kommer i god økologisk tilstand. For at øge sandsynligheden for at det sker, er der behov for et højere indsatsbehov.

BEHOV FOR FLERE TILTAG

I det kommende år skal det træffes afgørende beslutninger om kvælstofindsatsbehovet, niveauet for kvælstofreguleringen og greb til at beskytte drikkevandet.

For at reducere kvælstofudledningerne hurtigst muligt, sikre landbrugets klimamål og beskytte drikkevandet, er det nødvendigt at indføre yderligere tiltag.

Der er behov for resolut handling og et højt ambitionsniveau, hvis kvælstofudledninger skal nedbringes og genopretning af de danske fjorde og indre farvande skal have bedste de forudsætninger for at lykkes.

HER KAN POLITIKERE SÆTTE IND

- 1. Hæv kvælstofindsatsbehovet til minimum 20.000 tons** (fra det nuværende indsatsbehov på 13.800 tons i 2027) for at have større sikkerhed for at kystvandene kommer i god økologisk tilstand hurtigst muligt.
- 2. Indfør akuttiltag til reduktion af kvælstofudledningerne** herunder et generelt krav om en 10 m. dyrkningsfri zone omkring alle vandløb, søer og kystområder.
- 3. Indfør akuttiltag for at beskytte drikkevandet** og øge tempoet for **udtag af lavbundslande**, herunder målrettede gødskningsrestriktioner og en højere afgift på kulstofrige lavbundslande. Derved kan man udnytte synergier til reduktion af kvælstofudledninger til havmiljøet.
- 4. Fastsæt og opnå mål for en større omlægning af landbrugsjord** til natur og skov som forudsætning for gradvis lempelse af kvælstof-reguleringen over tid.
- 5. Øg incitamenterne** for omlægning af arealer, der sikrer en kvælstofreduktion, og derudover også giver en gevinst for klima, biodiversitet og rent drikkevand.

Analyse om kvælstofrektion gennem målrettet omlægning af landbrugsjord

Bedre beskyttelse og genopretning af havet

Foto: Tim Dencker

Danmark kan give havet en stor hjælpende hånd gennem flere reelt beskyttede havområder, genopretning af havnaturen og et mere miljøskånsomt fiskeri.

BESKYTTEDE OMRÅDER GIVER NATUREN RO

Når man giver sårbare havområder ro fra intensiv aktivitet og samtidig genopretter naturen med fx ålegræs, stenrev og muslingebanker, kan man styrke økosystemer, levesteder og fiskebestande og øge havets robusthed over for de voksende klimaforandringer.

Alligevel er de fleste af Danmarks beskyttede havområder uden reel naturbeskyttelse.

HAVBESKYTTELSE OG NATURGENOPRETNING HALTER

Maksimalt 8,3 % af Danmarks havareal er i dag reelt og langvarigt beskyttet, og vi er dermed langt fra at leve op til EU's mål om 30 % beskyttede havområder.

Den nye Havnaturfond skaber store genoprettingsprojekter langs de danske kyster, men fonden er kun finansieret indtil 2030. Det svækker den langsigtede indsats for genopretning af vores havnatur.

Havbeskyttelse og naturgenopretning er ikke kun en håndsækning til vores fælles havnatur. Det er en investering i fiskeriet, naturlig kystbeskyttelse, turisme, og livskvalitet – nu og i fremtiden.

HER KAN POLITIKERE SÆTTE IND

1. Styrk nuværende havbeskyttelse og etabler nye beskyttede havområder, så **30 % af havarealet i 2030 er reelt beskyttet hav** ud fra en ambitiøs national definition om, at bl.a. fiskeri med bundslæbende redskaber, klapning, råstofindvinding og ny infrastruktur ikke er tilladt.
2. Etabler **strengt beskyttet hav på 10 % af havarealet i 2030** ud fra en ambitiøs national definition om, at 8 % af havet skal være stort set urørt og 2 % skal følge den nuværende definition for streng beskyttelse.
3. Etabler konkrete incitamenter, der sikrer en trinvis udvikling og anvendelse af miljømæssigt bæredygtige løsninger, så fiskeriet i 2040 har en **ny generation af aktive fiskeredskaber**, som har minimeret bundpåvirkningen, bifangsten og CO₂-udledningen markant i forhold til i dag.
4. Etabler **store trawlfrie havområder** i Nordsøen og Vadehavet, og indfør zoner i havplanen til erhvervsfiskeri senest i 2030 for at reducere konflikterne mellem naturbeskyttelse og fiskeri.
5. Etabler en **permanent Havnaturfond** efter 2030 til marin naturgenopretning, vidensindsamling og digital infrastruktur til havmiljødata, og afsæt 500 mio. kr. som startskud til fonden.

Analyse om
fremtidens
fiskeri

Analyse om
beskyttede
havområder

Anbefalinger
om beskyttede
havområder

Sammentænk national sikkerhed og havmiljø

Foto: Peter F Kruse (Hvidbjørnen, Færøerne)

Danmark er i stand til at styrke både vores nationale sikkerhed og havmiljø. I en tid præget af store geopolitiske trusler og en accelererende biodiversitetskrise i havet med svækkede økosystemer og iltsvind, er det centralt, at løsningerne på kriserne i højere grad tænkes sammen.

FLERE TRUSLER MOD DANMARK

Dansk hav er et strategisk knudepunkt for forsyning af energi, råstoffer og fødevarer, militær aktivitet, skibstrafik og kritisk infrastruktur. Truslen mod fx kabler og rørledninger på havbunden, såvel som havne, havvindmøller, broer og anlæg er steget væsentligt. Øget skibstrafik og skyggeflåder har desuden øget risikoen for forureningskatastrofer med olie og kemikalier.

Forsvaret er i færd med at anskaffe nyt materiel til at overvåge kritisk infrastruktur under havet samtidig med, at der udvikles droner og øvrige sensorer til bedre overvågning af havmiljøet. Den investering i ny teknologi og adgang til data kan samtidig bidrage til et sundere havmiljø.

SYNERGIER MELLEM SIKKERHED OG HAVMILJØ

Når vi som samfund investerer i bedre overvågning af havområder, styrkes både evnen til at opdage hybride trusler og evnen til at dokumentere miljøtilstand. Når vi opbygger et stærkere havmiljøberedskab, forbedrer vi også reaktionen på olieudslip og robustheden over for sabotage.

Kort sagt: Danmark kan styrke sin samlede robusthed på havet gennem en mere sammenhængende indsats, hvor sikkerhedsstrategien på havet understøtter et sundt havmiljø.

HER KAN POLITIKERE SÆTTE IND

- 1. Afsæt en pulje på 500 mio. kr. til Nationalt Program for Kortlægning og Overvågning af Havbunden**, inkl. etablering af et overvågningssystem, for at beskytte kritisk infrastruktur og havmiljø og danne grundlag for naturgenopretning og kortlægning af tabt havbund.
- 2. Styrk havmiljøberedskabet markant.** Opbyg et tidssvarende og specialiseret beredskab til hurtig og sikker håndtering af fx olieulykker og andre akutte miljøkatastrofer til søs, herunder bedre understyr, kapacitet, træning, systematisk opfølgning på satellitvarsler og dokumentation af skaderne på havmiljøet.
- 3. Sørg for at investeringer i ny maritim overvågning**, herunder undervandsdroner, sensorer og radarteologi, også fører til **aktiv indsamling og anvendelse af data** om bl.a. fiskeri, iltsvind og koncentrationer af miljøfarlige stoffer i havmiljøet.
- 4. Udpeg samfundskritiske havne** og støt den grønne omstilling Afsæt midler til overvågning, drift og beskyttelse af kritisk havneinfrastruktur, som samtidig indtænker naturbaseret klimatilpasning og gavnlige tiltag for havmiljøet, såsom fast-track for nyttiggørelse af sediment fra havne og sejlrender.

Foto: Mads Christoffersen, Tænk tanken Hav

Danmark har en unik mulighed for at styrke danske kystområder, lokalt erhvervsliv, turisme og vores forhold til naturen gennem et sundt hav og en ambitiøs politik for kystsamfundene.

KYSTTURISMEN ER CENTRAL FOR LOKALSAMFUND

Hvert år står kystturismen for knapt 40 pct. af de samlede danske turismeindtægter og giver samtidig arbejde til næsten 23.000 mennesker – især i områder uden for de store byer. Analyser viser samtidig, at det netop er naturen, kulturen og livet langs kysterne – bl.a. de aktive fiskebåde i havnene – der trækker turister til.

LEVENDE HAVNATUR OG LEVENDE FÆLLESSKABER

En levende havnatur kan også bidrage til opblomstring af fællesskaber og stærkere lokal identitet – og give børn og unge adgang til trykke, nære naturoplevelser, der styrker deres relation til havet. Vinterbadeklubber, kajakklubber, lystfiskerforeninger, dykning, maritime nyttehaver og friluftstilbud forstærker den sociale sammenhængskraft i kystsamfund og styrker bosætningen.

Sunde kystfællesskaber og rekreative aktiviteter forbinder os med naturen, og dansk forskning viser, at adgang til grønne og blå områder bidrager til lavere stressniveau, færre symptomer på angst og depression og bedre koncentration.

STRATEGISK INVESTERING I HAVNATUR

Investering i genopretning af havet, hensyn til den sårbare kystnære natur og opblomstring af lokale fællesskaber med tilknytning til havet er derfor en strategisk investering i det kystnære Danmark, i regional udvikling og i større livsglæde.

HER KAN POLITIKERE SÆTTE IND

- 1. Indfør national Kystudviklingspulje**, der skal medfinansiere kommunale projekter, der kombinerer havmiljøforbedringer med turisme og rekreativ udvikling (fx beskyttelse af kystnatur, naturgenopretning og dykkerparker).
- 2. Støtte til det miljøskånsomme kystfiskeri**, herunder til miljøvenlige og lokalt forankrede fiskerifaciliteter ved kysterne og til en styrkelse af mærkningsordningen NaturSkånsomt, så forbrugere og arbejdspladser lettere kan tilvælge skånsomt fanget fisk.
- 3. Reserver områder kystnært til foreningsliv**, så lokalt foreningsliv herunder maritime nyttehaver og andre fællesskaber med omdrejning omkring havet (sejlads, dykning, lystfiskeri, kajak, sauna) sikres plads på havnene og tæt på naturen – under hensyn til strandbeskyttelseslinjen.
- 4. Knyt havindsatser direkte til kommunale vækst- og bosætningsstrategier** ved at gøre et rent hav og naturgenopretning til en aktiv erhvervs-, bosætnings- og turisme-politisk løftestang.

TÆNKE TANKEN **Hav**

Tænketanken Hav
Læderstræde 20
1201 København K,
Danmark

CVR: 42479446

info@taenketankenhav.dk

www.taenketankenhav.dk

**Ved behov for uddybning,
kontakt kommunikationschef,
Emil Lee Madsen:**

+45 3092 0010

elm@taenketankenhav.dk

OM TÆNKETANKEN HAV

Tænketanken Hav er stiftet på initiativ af VELUX FONDEN og er sat i verden for at bidrage til et sundt og rent hav omkring Danmark, hvor måden, havet bruges på, sker bæredygtigt med respekt for havmiljøet.

Tænketanken Hav bidrager med analyser, foreslår konkrete tiltag og faciliterer dialog på tværs af havets interesser, både politisk, i erhvervslivet og blandt befolkningen – til gavn for det pressede havmiljø.